

У зв'язку з вищенаведеним при призначенні пожежно-технічної експертизи особа, що її призначає, має правильно сформулювати питання, які потребують вирішення. Поставлені на вирішення питання повинні бути конкретними і безпосередньо пов'язаними з подіями, стосовно якої проводиться досудове розслідування або з'ясування її обставин, зокрема у тих випадках, коли проводяться експертні дослідження. Нерідко, коли з місця пожежі практично не вилучені ніякі матеріальні об'єкти, експерту надаються матеріали справи, і ставиться тільки одне питання: «Яка причина пожежі?». Це значно ускладнює роботу експерта тому, що він, у такому випадку мусить займатися аналізом слідчих версій і показань свідків, що перебуває на межі використання спеціальних знань і оцінки ситуації в галузі знань юриспруденції - що експерту робити заборонено. Експертні висновки в подібних випадках можуть не мати достатнього доказового значення [3].

Список використаних джерел

1. Методика огляду місця пожежі / Пракшин Ю. К., Зернов С. И. 1988, К. : РІО МВД УССР (р/код у реєстрі методик судових експертиз МІО України, 10.8.14).
2. Пожарно-техническая экспертиза / А. И. Федотов и др. М. : Стройиздат, 1986. 271 с.
3. Анисимов А. С. Рекомендации по выявлению причин пожаров. К. : РІО МВД УССР, 1979. 104 с.

Юріков Олександр Олександрович,

старший інспектор відділення організації служби Київського центру первинної професійної підготовки «Академія поліції» (м. Київ) Національної академії внутрішніх справ

ПИТАННЯ КЛАСИФІКАЦІЇ СУБ'ЄКТІВ ДОКАЗУВАННЯ ПІД ЧАС РОЗСЛІДУВАННЯ КРИМІНАЛЬНИХ ПРОСТУПКІВ

В останні роки в Україні проводиться правова реформа, яка стосується всіх сфер діяльності країни. Не є виключенням і процесуальна діяльність органів досудового розслідування. В Кримінальний процесуальний кодекс (далі – КПК) були внесені зміни щодо спрощення досудового розслідування окремих категорій кримінальних правопорушень [1, 2]. З 01 січня 2020 року досудове розслідування кримінальних проступків буде здійснюватися дізнавачами згідно з положеннями глави 25-ї та загальними правилами, які передбачені положеннями КПК України. Керівництво дізнавачами здійснюватимуть керівники органу дізнання (ст. 39-1

КПК). Тому визначення суб'єктів доказування під час розслідування кримінальних проступків є актуальним.

Перед тим, як розглядати питання щодо визначення поняття та класифікації суб'єктів доказування під час розслідування кримінальних проступків, необхідно з'ясувати, що собою являє кримінальне процесуальне доказування. Поняття «суб'єкт доказування» та класифікації суб'єктів доказування, поняття «доказування» визначено на законодавчому рівні, так, відповідно до ч. 2 ст. 91 КПК України, доказування полягає у збиранні, перевірці та оцінці доказів з метою встановлення обставин, що мають значення для кримінального провадження.

Для того, щоб класифікувати суб'єкти доказування, спочатку необхідно визначити поняття «суб'єкт доказування».

В.Т. Нор зазначає, що суб'єкт доказування це органи та особи, які або зобов'язані здійснювати доказування (збирають, перевіряють, оцінюють докази) і є відповідальними за нього, або мають право на активну участь в процесі доказування, маючи при цьому свої охоронювані законом інтереси [4, с. 86].

Схожу думку має С.М. Стахівський, який зазначав, що суб'єкт доказування – це державні органи і посадові особи, на яких законом покладено обов'язок щодо збирання, перевірки, оцінки доказів та їх процесуальних джерел, обґрунтування рішень, прийнятих у процесу кримінально-процесуального доказування, а також інші особи, які вправі брати участь в цій діяльності [6, с. 40].

Враховуючи вищевказані погляди, зазначимо, що суб'єкти доказування під час розслідування кримінальних проступків – це державні органи та посадові особи, на яких законом покладено обов'язок щодо збирання, перевірки та оцінки доказів в рамках розслідування кримінальних проступків, а також інші особи, які вправі брати участь у такій діяльності.

Визначивши поняття суб'єктів доказування під час розслідування кримінальних проступків, перейдемо до проблеми їх класифікації.

В юридичній літературі класифікують суб'єкти доказування під час розслідування кримінальних правопорушень за такими критеріями: за функціональним критерієм, за відношенням суб'єктів до обов'язку доказування, за порядком отримання інформації про обставини і мету доказування, за процесуальними інтересами.

Варто зазначити, що у процесуальній літературі немає єдності думок щодо класифікації суб'єктів доказування в кримінальному провадженні. Так, В.М. Тертишник та С.В. Слінько виділяють лише одну групу суб'єктів доказування в кримінальному процесі, зокрема – це органи дізнання, слідчий, прокурор і суд за участю інших суб'єктів кримінально-процесуальних відносин [7, с. 52].

Р. Ю. Савонюк поділяє суб'єктів кримінально-процесуального доказування на три групи: 1) державні органи та службові особи, на яких законом покладено обов'язок доказування; 2) особи, які мають право брати участь у доказуванні; 3) особи, які притягуються або залучаються до участі у доказуванні за рішенням органів і службових осіб, які здійснюють процесуальну діяльність у зв'язку з розслідуванням справи [5].

Г. М. Мамка пропонує таку класифікацію: 1) суб'єкти кримінально-процесуального доказування зі сторони обвинувачення – прокурор, слідчий, начальник слідчого відділу, особа, яка провадить дізнання, потерпілий, цивільний позивач, їх представники та законні представники; 2) суб'єкти кримінально-процесуального доказування зі сторони захисту – підозрюваний, обвинувачений, підсудний, їх захисники, законні представники, цивільний відповідач, його представник; 3) суд як орган, що здійснює правосуддя і вирішує справу по суті [3, с. 6].

Слушною, на наш погляд, є позиція тих вчених-правників, які виділяють дві класифікаційні групи суб'єктів доказування: 1) державні органи та посадові особи, на які покладено обов'язок здійснювати доказування; 2) особи, які мають право брати участь у процесі доказування. Таку класифікацію підтримують В. Т. Нор [4, с. 86], Л. Д. Удалова [8, с. 29; с. 134] та ін.

Спірним залишається питання щодо ролі суду у процесі доказування.

Проте, враховуючи що відповідно до ч. 1 ст. 22 КПК України кримінальне провадження здійснюється на основі змагальності, суд виступає арбітром між сторонами захисту та обвинувачення, здійснює функцію правосуддя, а тому визначати суд суб'єктом доказування в кримінальному провадженні, є недоцільним.

Отже, враховуючи вищевикладене, суб'єктами доказування під час розслідування кримінальних проступків є державні органи та посадові особи, на яких законом покладено обов'язок щодо збирання, перевірки та оцінки доказів в рамках розслідування кримінальних проступків, а також інші особи, які вправі брати участь у такій діяльності, а класифікувати їх слід на: 1) державні органи та посадові особи, на які покладено обов'язок здійснювати доказування в рамках розслідування кримінальних проступків та 2) особи, які мають право брати участь у процесі доказування в рамках проведення розслідування кримінальних проступків.

Список використаних джерел

1. Кримінальний процесуальний кодекс України від 13 квіт. 2012 р. № 4651-VI. *Відомості Верховної Ради України*, 2013. № 9–13. Ст. 88. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/4651-17>.
2. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо спрощення досудового розслідування окремих категорій кримінальних правопорушень : від 22 листоп. 2018 р. № 2617-VIII. *Відомості Верховної Ради України*, 2019. № 17. Ст. 71. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2617-19>.
3. Мамка Г. М. Начальник слідчого відділу як суб'єкт кримінально-процесуального доказування : автореф. Київ, 2012. 16 с.
4. Нор В. Т. Проблеми теорії і практики судових доказів. Львів: Видавництво при Львівському державному університеті видавничого об'єднання «Вища школа», 1978. 112 с.
5. Савонюк Р. Ю. Суб'єкти доказування в кримінальному процесі й проблеми їх класифікації. *Вісник Запорізького юридичного інституту МВС України*. 1999. № 3. 113–120 с.
6. Стахівський С. М. Теорія і практика кримінально-процесуального доказування : монографія. Київ : НАВСУ, 2005. 272 с.
7. Тертышник В. М. Теория доказательств : учеб. изд. / В. М. Тертышник, С. В. Слинько. Харків : Арсис, 1998. 256 с.
8. Удалова Л. Д., Рибалка О. В. Суб'єкти кримінально-процесуального доказування : навч. посіб. О. В. Рибалка. Київ : КНТ, 2012. 160 с.